

עמלנו - אלו הבנים / (אור דניאל)

סגלות רבות ישנן כיצד לזכות בבנים תלמידי-חכמים. אין ספק, כי הדרך הנכונה והראויה ביותר היא למוד בצנחא מדי יום ביומו עם הבנים.

אך יש דרך נוספת ומעניינת שגם היא יש באפשרותה לזכותנו בבנים תלמידי-חכמים:

באחת הקהלות החרדיות בדרום הארץ יש משפחה שכל ילדיה, עד האחרון, גדלו לתפארת בצורה שבאמת לא רואים כמותה במשפחות רבות, עד כדי כך שפמה מחברי הקהלה ההיא אמרו שכאשר רואים ילד מחנך מסתובב בבית המדרש, משיכים אותו באופן אוטומטי אל המשפחה ההיא...

זה לא רק העמל וההתמדה בתורה, ולא רק צורת התפלה שלהם, שכלה אומרת הוד והדר, אלא הרבה יותר מזה. מדבר בילדים שיראת השמים כל כך נשקפת מדמותם, עד שהם ויראת שמים - חד הוא.

גם יחסייהם אל הסביבה, התייחסותם האדיבה והנעימה לכל בר-אנוש, יהיה מי שיהיה, מושכת את לב כל רואיהם.

ואחר כל זאת, ההתמדה שלהם בתורה נעשית בחשק רב, ונפר שהלמוד הוא הדבר המאשר ביותר בחייהם. זרע בכך ה' במלא המובן ובמלא המשמעות של המשג המקדש הזה.

כדי להבין כיצד זה קורה, התברר שיש מאחורי הקלעים ספור נפלא:

ראש המשפחה, תלמיד-חכם בעל שיעור קומה, מגיע מדי יום, בשעה ארבע לפנות בקר, לבית-הכנסת. הוא נכנס אל המסדרון ופותח את "חדר הנקיון" של בית המדרש, בו נמצאים המטאטא והספונג'דור, הדליים וחרמרי הנקיון.

האבא, תלמיד-חכם כשעלצמו, ומי שעמל על התורה באחד הכוללים של הקהלה, מוציא משם את הפלים לשטיפת הרצפות, מפשיל את שרווליו, ממלא מים מן הבק, מכניס לדלי מעט סבון ריחני ו... מתחיל לשטף את המסדרון.

את השטיפה הוא מבצע במרץ רב, כמי שאכפת לו על ביתו-שלו, לא מותר גם על הפנות. כל זה לוקח דקות ארוכות.

הוא לא מסתפק במסדרון, אלא נכנס אף לבית הכנסת עצמו, ועובד גם שם במרץ רב.

אבי המשפחה נמנה עם אחד ממתפללי מנין התיקין בבית הכנסת, אלא שהוא מקדים לפני כלם ושטף מדי יום את המסדרון הגדול שלפני ההיכל ואת ההיכל עצמו.

כשמגיעים המתפללים, הם מרגישים בצחצוחו של המקום, בנקיונו ובטהרתו, ואינם יודעים מי עושה עבורם את המלאכה המקדשת הזו.

מי שמגלה אכפתיות לנקיונו של בית ה', ומשתדל שהאנשים הבאים לשם ירחו ריחות טובים ונעימים, מוכיח בכך שזה ביתו השני, ואולי הראשון... ואז הקדוש ברוך הוא הופך את המקום הזה למקומם הטבעי של ילדיו.

ברור אפוא, שזו עלת ההצלחה העל-טבעית של ילדיו של התלמיד-חכם הנ"ל, ומכאן נובע החשק הבלתי-נדלה שלהם ללמוד וללמד וללמד.

אך זה עוד לא הכל. מיד לאחר שהוא שוטף את הרצפה, הוא מתחיל לשטף עוד משהו... את דף הסדור...

והפעם, הוא עושה זאת בדמעות עיניו...

לאחר אמירת כמה פרקי תהלים, הוא מתפלל אל השם ויתברך בלשונו-שלו, ומתחנן לפניו בדמעות של ממש, על חיימקה שלו ועל מוישלה שלו, על שלוימי ועל יהודליה ועל כל היתר.

והתפלה הזו, ככל שהיא נאמרת בשפה פשוטה יותר, כך היא מרגשת יותר. במשך כארבעים דקות מתפלל התלמיד-החכם המפלא ההוא לאביו שבשמים שיתן בלב בניו את השמחה ללמוד תורה.

הוא מזכיר ומונה אותם בשמותיהם אחד לאחד, ואומר: "אנא, אבי שבשמים, עזר לנו שלחיימקה שלנו יהיה חשק ללמוד, ולא יעבב אותו שום מחסום ושום מפריע. אלא שישב כל זמיו על התורה ועל העבודה."

וכך, כאמור, הוא מונה את שמותיהם של כל בניו ובנותיו, ומבקש עליהם בתפלה הבוקעת הישר מן הלב.

מי שעוקב אחר ה"מסלול הלילי" של האבא הזה, דרך שטיפת הרצפה ו"שטיפת" הסדור, יבין את סוד ההצלחה הגדולה של ילדיו.

אהבת ישראל

לא קבלו את בנותי לבית הספר רצינית

כמו כן נתקלים אנו בקפוח בנושאים אחרים, כמו אשה שבאה מתרעמת וקובלת: לא קבלו את בנותי לבית ספר מסוים. כמובן שדבר כזה מקומם ומרתית - אבל צריך להבין: בנדאי שיש לאותה מנהלת סבה שאינה מקבלת את בנותיך. יתכן והסבה צודקת או לא צודקת, אבל יש לה טעם מסוים שאין היא יכולה לומר לך בגלוי, וטמון הוא בלבה. וכאמור, יתכן וכל חשדה חשד שווא ומקורו בטעות, אולם היא אינה שונאת אותך. אולם את, כתוצאה ממקרה שכזה, נכשלת בשנאה, ושונאת את מי שלא שונא אותך. היא יש לה סבה, וכאמור - יתכן ולא מצדקת, ויתכן והיא מנועה בעל כרחיה - מה שלא תלוי בה כלל - מלקבל את בנותיך, ואין לה שום שנאה עליך, ואת היא זו שנקשלת בשנאה.

לכן, קבלי זאת באהבה, זו אחת מקללות הגלות - שירבו הפלוגים בעם ישראל והאמת תהיה עדרים עדרים, שכל אחד יעשה עדר לעצמו. ולכן, חפשי את העדר שלך המתאים לך והדבקי בו, ושם תתקבלי בגאונה ובכבוד עצמי, וזה עדיף מלהתקבל כעני בפתח, לבא כנחות ולצאת כנחות, ובכרט שהנסיונות לא יגמרו בזה. גם אם תצליחי ותתעקשי לעמד על שלך במקרה זה - מחר יבא נסיון אחר עם אותם אנשים שאת לא משתוגית אתם, ושוב יגרם מכך מחלקת ושנאה. ולכן תפקידנו, מה שפחות לחנך אנשים אחרים. די לנו לחנך את עצמנו ואת בני ביתנו, ומה שפחות להתקל בנסיונות שתוצאותיהן אי נעימות ושנאת חנם.

ועוד עלינו לדעת פרט חשוב: הצלחת חנוך הילדים כאן בעקרה מדוגמה אישית של ההורים, ואם הילדים רואים אצל ההורים שנאת חנם ולשון הרע - זה הקלקול הגדול ביותר. ולכן, אם הילדים רואים את האמא שמדברת ושוולחת לשונה על עדה כזו או על עדה אחרת בדברי חרופים וגדופים - מה שונה ומה יועיל חנוך הילדים באותו בית ספר שאת מתדפקת על דלתותיו?!

ולהפך - אם הילדים רואים את ההורים שנוהרים בלשונם ומלאים אהבה לכלם, אין אצלם הבדלים בעדות ישראל, כלם שוים בעינם לאהבה ולאחנה - אין חנוך גדול יותר מזה. ואז, היכן שתלמדנה אותן בנות - כמובן בבית ספר חרדי - תגדלנה למדות טובות וליראת שמים.

אמונה

נט. תקון לפה שיתן צדקה. (ספר המידות)

חובת הנשים בהשבת אבידה

ועין רואה בשיטה מקובצת (בבא מציעא ל.) שכתב, שיש אומרים שמצות השבת אבידה אינה נוהגת בנשים, משום דכל כבודה בת מלך פנימה. אך הרא"ש כתב על זה, דלאו מילתא היא, דבין בזקן ובין בנשים נוהג מצות השבת אבידה, שכל דבר שבשלו דרכו ליטול, בשל חברו חייב להחזיר. ע"כ.
ונראה שדברי הרא"ש תואמים לדברי הרדב"ז הנוכח לעיל, ועל כן, כל שלא היתה נוטלת את שלה, אינה צריכה ליטול ולהחזיר אבידת אחרים. אבל אם את שלה היתה נוטלת ברשות הרבים, גם אבידת אחרים צריכה ליטול ולהחזיר. ושוב ראיתי שכן כתב בספר פתחי חושן (חלק א עמוד רלג). ועיין עוד בשו"ת שרגא המאיר (ח"ד סימן נא).
לסיכום: אשה שמוצאת אבידה, מתחייבת היא בכל דיני ההשבה, אולם אם מצאה דברים כבדים, וכן דברים שאין דרכה ליטלם אם היו שלה, פטורה היא מלהשיבם. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

החמץ אסור אפלו במשהו

רבנו הא"ר ז"ל כתב שההבדל בין חמץ למצה הוא פקוצו של יו"ד, המבדילה בין האות ח' במלה חמץ ובין האות ה' במלה מצה, ובא הדבר ללמדנו שאסור חמץ הוא אפלו במשהו.
כתב הרדב"ז: החמץ רומז ליצר הרע שאסור להתפתות אחריו אפלו במשהו.
דרכו של יצר הרע להסיח דעתו של אדם מן המצוות כדי לטרדו מן העולם הבא על ידי כך שהוא בא לאדם בכל מיני תחבולות כדי לצודו ברשתו ושימעת ככל האפשר בקיום המצוות ולמוד התורה.

דבר זה מבאר בספר "ברכת חיים" על פי מעשה שהיה:

שותפים בשלל

מעשה בדג אחד, שהעלה בחפתו דג זהב נפלא. הלך והביאו לארמון המלך. שמח בו המלך שמחה רבה והעניק לדג חמש מאות זהובים.
ראה המשנה למלך את הדבר והיתה עינו צרה בדג שקבל מתנה כה גדולה בעבור דג אחד. מה עשה? הורה לכל שומרי הארמון שלא יניחו לאיש להביא מתנות למלך.
למחרת היום, הפליג דג אחד ביים והעלה בחפתו דג נדיר וססגוני, מרהיב בשלל צבעיו. הואיל ושמע שהמלך נתן חמש מאות זהובים בעבור דג זהב, חשב בלבו: 'בעבור דג זה נדאי אקבל אף זהובים!'
נטל את הדג ועלה אל הארמון, אולם בשער עצרו השומר ולא הזעילו כל תחנוניו והוא לא הרשה לעבר.
אמר לו הדג: "הבט וראה ביפי הדג. אגא, הניחני לתתו למלך במתנה - ואני אתחלק איתך בכסף שאקבל!"
השומר חמד את הממון והניח לו לעבר. עבר הדג בשער החומה ונחצה את החצר. בפתח הארמון עצרו השומר הבא: "אין מעבר!"
הבטיח לו הדג חצי ממה שישאר בידו והשומר הרשה לו לעבר.
נכנס הדג לקומת הקרקע ולפני המדרגות נצטנה לעצור על ידי שומר אחר, וגם לו הבטיח הדג מחצית ממה שישאר בידו. כך נעצר הדג לפני המסדרון ולפני האולם על ידי אחד-עשר שומרים ולכל אחד הבטיח מחצית משכרו, עד שהתניצב לפני המלך והגיש לפניו את הדג הנהדר.
אורו עיניו של המלך: דג כה נפלא טרם ראה!
"אמר אתה ונקב את שרכך!" - אמר לו המלך.
"ברצוני ללקות אלפים מלקות!" - ענה הדג.
נדחם המלך: "בקש זהובים ולא מלקות!"
ענה הדג: "זהו רצוני ואבקשך להיות נוכח בהלקאתי."
אמר המלך: "רצונו של אדם הוא כבודו, אך דע לך שמעולם לא קבל אדם אלפים מלקות ונותר בחיים!"
ענה הדג: "אל דאגה, אתה תגזר את המלקות ואני לא אקבל יותר ממכה אחת!"
תמה המלך מאד ואמר לעשות כדבריו. כן הדג ארצה, הניף השוט והנחת בין כתפיו. צעק הדג: "די, הרף!"
אמר לו המלך: "הלא אמרתי לך שלא תוכל לסבל את המכות!"
ענה הדג: "לא זו הסבה, אלא משום שלקיתי די. יש לי שתפים לשכרי."
שאל המלך: "מי הם השתפים ומדוע יתחייבו מלקות?"
ענה הדג: "משום שהבטחתי להם להתחלק בשכרי. והרי לך החשבון: השומר הראשון קח ממני אף מלקות, מחצית השכר השני קבל חמש מאות, מחצית מהמלקות הנותרות. השלישי - מאתיים וחמשים. הרביעי - מאה עשרים וחמש. החמישי - ששים ושנים וחצי, מחצית הנותר. והששי - שלושים ואחת ורבע. השביעי - חמש-עשרה וחצי. והשמיני - כשמונה. התשיעי - ארבע ולעשירי - נותרו שתיים לו ושתיים לי. את האחת קבלתי אני, ואת השניה קבל השומר האחד-עשר..."
צחק המלך לחכמתו של הדג, העניש את השומרים חומדי הבעה, השעה את המשנה למלך מתפקידו והעניק לדג אלפים זהובים במקום אלפים המלקות.
נמצא שהשומר חומד הבעה היה בטוח שהוא עומד לזכות באוצר בלום והדג הערמומי הטעהו לחשב שאמנם כן הוא, ולמעשה הסגירו לענש ולמלקות...